



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2247/2019
23.09.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Цмиљка Младеновић адвокат из ..., против тужене Опште болнице Нови Пазар, чији је пуномоћник Решад Плојовић адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2378/18 од 28.12.2018. године, у седници већа одржаној дана 23.09.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужене и **ПРЕИНАЧУЈУ** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2378/18 од 28.12.2018. године и пресуда Вишег суда у Краљеву П 12/16 од 07.12.2017. године у усвајајућем делу става I изреке - у погледу одлуке о накнади нематеријалне штете за физичке болове и страх, тако што се **ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тужилац тражио накнаду нематеријалне штете за претрпљене физичке болове у износу од 300.000,00 динара и за претрпљени страх у износу од 300.000,00 динара са законском затезном каматом на ове износе од 29.11.2017. године до исплате.

У преосталом делу - у погледу одлуке о накнади нематеријалне штете и накнади материјалне штете на име изгубљене зараде у периоду од 21.12.2012. године до 29.11.2017. године ревизија тужене, изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2378/18 од 28.12.2018. године, **ОДБИЈА СЕ** као неоснована.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2378/18 од 28.12.2018. године и пресуда Вишег суда у Краљеву П 12/16 од 07.12.2017. године у ставу III изреке - у погледу одлуке о исплати капитализиране ренте и у ставу IV - у погледу одлуке о трошковима поступка, и у том делу предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Краљеву П 12/16 од 07.12.2017. године, ставом I изреке, обавезана је тужена да на име накнаде нематеријалне штете исплати тужиоцу за претрпљене физичке болове износ од 800.000,00 динара, за претрпљени страх износ од 700.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности износ од 950.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због наружености износ од 300.000,00 динара, укупно износ од 2.750.000,00 динара са законском затезном

каматом од 29.11.2017. године до исплате, док је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете за претрпљене физичке болове у износу од још 700.000,00 динара, за претрпљени страх у износу од још 500.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности у износу од још 950.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због наружености у износу од још 300.000,00 динара, укупно у износу од још 2.450.000,00 динара са законском затезном каматом од 29.11.2017. године до исплате. Ставом II изреке, обавезана је тужена да на име материјалне штете по основу изгубљене зараде за период од 21.12.2012. године до 20.11.2017. године исплати тужиоцу износ од 7.100,00 динара, за период од 01.01.2013. године до 31.12.2013. године износе од по 22.118,00 динара месечно, за период од 01.01.2014. године до 31.12.2014. године износе од по 22.302,00 динара месечно, за период од 01.01.2015. године до 31.12.2015. године износе од по 22.591,00 динар, за период од 01.01.2016. године до 31.12.2016. године износ од по 22.619,00 динара месечно и за период од 01.01.2017. године до 29.11.2017. године износе од по 23.475,00 динара месечно са законском затезном каматом на сваки месечни износ почев од првог дана у наредном месецу за претходни месец па све до коначне исплате, док је одбијен део тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату материјалне штете по основу изостале зараде за период од 21.12.2012. године до 31.12.2012. године у износу до још 3.004,00 динара, за период од 01.01.2013. године до 31.12.2013. године у износима од још по 8.311,00 динара месечно, за период од 01.01.2014. године до 31.12.2014. године у износима од још по 8.494,00 динара месечно, за период од 01.01.2015. године до 31.12.2015. године у износима од по још 8.064,00 динара месечно, за период од 01.01.2016. године до 31.12.2016. године у износима од по још 8.092,00 динара месечно и за период од 01.01.2017. године до 29.11.2017. године у износима од по још 9.727,00 динара месечно са законском затезном каматом на сваки месечни износ почев од првог дана у наредном месецу за претходни месец. Ставом III изреке, обавезана је тужена да, на име капитализиране ренте због губитка 69% зараде за период од 30.11.2017. године до 12.04.2042. године исплати тужиоцу износ од 4.431.057,00 динара са законском затезном каматом од 30.11.2017. године до исплате. Ставом IV изреке, обавезана је тужена да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу износ од 599.584,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2378/18 од 28.12.2018. године одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и потврђена пресуда Вишег суда у Краљеву П 12/16 од 07.12.2017. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Битне повреде одредаба парничног поступка из наведене одредбе на које се изричито указује ревизијом (тачке 7. и 12), као и битна повреда одредаба парничног поступка на коју се указује наводима тужене да је није заступало Државно правобранилаштво као њен законски заступник по члану 11. Закона о државном

правобранилаштву (тачка 9), нису законски разлози за овај ванредни правни лек у смислу члана 407. став 1. тачка 2. ЗПП. Нису основани наводи ревизије о погрешној оцени изведених доказа, којима се указује на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, која може бити ревизијски разлог само ако је учињена у поступку пред другостепеним судом, што овде није случај.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је лечен на Инфектолошком одељењу тужене у периоду од 20.11. до 30.11.2012. године, на основу упута Дома здравља, због болова испод десног ребарног лука, повишене температуре и грознице. Тужиочево болесно стање је, на основу клиничких карактеристика, обављених дијагностичких поступака и лабораторијских анализа, тада схваћено и лечено као инфективна мононуклеоза и могућа инфекција коксаки вирусом. Накнадно пристигли резултати лабораторијских анализа искључили су постојање коксаки вируса и указали на инфекцију тзв. Epstein-Barr virusom, и на постојање инфективне мононуклеозе. То је заразна болест која најчешће има доброћудан ток и не оставља последице по здравље, али у ретким случајевима, због пада специфичне отпорности организма могу настати компликације у виду надограђујућих инфекција бактеријама, које могу изазвати озбиљна оштећења здравља. Постоји могућност појаве увећане слезине и смањења броја гранулоцита (врсте белих крвних зрнаца) све до њиховог потпуног губитка у периферној крви, што погодује настанку озбиљних запаљенских процеса - од гнојних запаљења па све до сепсе.

Тужилац се због истих тегоба 06.12.2012. године поново јавио на инфективно одељење тужене болнице (тада обављеним прегледом нису евидентирани компликације претходно постојећег обољења, за које је констатовано да је у стању зацељења). Са упутом за болничко лечење дома здравља тужилац се на исто одељење тужене болнице јавља и 21.12.2012. године због повишене телесне температуре (у трајању од три дана) и запаљења респираторних путева, са лабораторијским анализама које су показивале увећане вредности појединих параметара (у првом реду леукоцита и седиментације) и уз констатацију да се јетра и слезина палпирају на ребарном луку за један попречни прст. Тог дана тужилац није примљен на болничко лечење, већ је то учињено 24.12.2012. године. Приликом пријема тужилац је имао високу телесну температуру, а од лабораторијских анализа извршена је само провера седиментације (добијене знатно повишене вредности), док остали показатељи крвне слике нису проверавани. Биохемијске анализе указале су на изузетно високу вредност С реактивног протеина, као показатеља запаљенског стања у организму, и повишене вредности ензима јетре и других ензима који су јасно указивали на оштећење тог органа. Даље провере тих ензима нису вршене. Тужилац је на инфективном одељењу тужене болнице по други пут лечен од 24.12. до 28.12.2012. године. У том периоду обављен је (25.12.2012. године) ултразвучни преглед трбуха (установљено доста хипоехогених фокалних лезија левог лобуса, односно околних формација у левом лобусу нејасних граница са пољима различитог ехогенитета) и MSCT преглед (26.12.2012. године) трбуха (установљене хиподенозне зоне са дискретним периферним РК пребојавањем атипичног изгледа). У лечењу је примењивана иницијална емпиријска терапија антибиотицима широког спектра, у циљу спречавања даљих запаљенских компликација, а не као терапија која је усмерена на стање на јетри, схваћено као апсцес јетре јер се та дијагноза први пут помиње тек 27.12.2012. године, када је установљена потреба да се тужилац упути хирургу. Тужилац је 28.12.2012. године преведен на хируршко одељење тужене болнице због болова у епигастријуму и лошег општег стања, и истог дана транспортован је у Ургентни центар Клиничног центра Србије.

Ултразвучним прегледом обављеним 28.12.2012. године у Клиничком центру Србије установљен је акутни гангренозни холициститис са инфламацијом околног јетреног паренхима и формирањем апсцеса. Истог дана извршено је дренажа локализоване гнојне колекције у јетри, дренажа трбушне дупље и одстрањивање слезине. Хируршко одстрањивање другог и трећег сегмента јетре и дренажа трбушне дупље обављено је 10.01.2013. године. Тужилац је у Клиничком центру Србије лечен од 28.12.2012. године до 12.02.2013. године, а затим и од 05.03. до 22.03.2013. године, којом приликом је извршено дренажа гнојне колекције у карлици.

Код тужиоца постоји умањење опште животне активности средњег степена (око 50%) које се манифестује немогућношћу обављања одређених активности (дужи ход и стајање; подизање и ношење тешких терета), односно обављању одређених активности (набавка и припрема хране; бављење хобијима и рекреацијом) уз улагање додатних напора. Вишеструке и местимично обилне ожиљне промене на кожи трбуха, став тела при стајању и ходу (лака погрбљеност и бочна повијеност) и избоченост предњег трбушног зида (због чега носи појас) представљају умањење естетског изгледа на доњој граници средњег степена. Тужилац је током лечења и касније трпео физичке болове јаког, средњег и слабог интензитета, као и страх који није оставио последице по његово психичко здравље.

Тужилац је рођен ... године. Завршио је средњу трговачку школу, али се послом за који се школовао није бавио, већ је са оцем обављао ... послове и послове ..., као приватну делатност која није организована као предузетничка радња. Накнадно је, током 2016. године, стекао стручну спрему Његова радна способност умањена је за 69% и он, у оквиру послова које је фактички обављао, није способан за тешка и врло тешка физичка напрезања која подразумевају претежно смењивање стајања и ходања, подизање и премештање терета тежих од 12кг, рад рукама изнад главе и у принудном положају тела, као и тешка статичка напрезања. Са преосталом радном способношћу тужилац може обављати те послове под условом да не диже терет тежи од 12кг и да рад не обавља у савијеном положају тела, односно у условима влаге. Професионална радна способност тужиоца за послове у струци (... и ...) није умањена.

На овако утврђено чињенично стање нижестепени судови су, у погледу одговорности тужене, правилно применили материјално право.

Одредбом члана 40. став 1. Закона о здравственој заштити („Службени гласник Републике Србије“, број 107/05), важећег у време лечења тужиоца, прописано је да пацијент који због стручне грешке здравственог радника, односно здравственог сарадника, у остваривању здравствене заштите претрпи штету на свом телу или се стручном грешком проузрокује погоршање његовог здравственог стања, има право на накнаду штете према општим правилима о одговорности за штету. Према члану 179. став 3. наведеног закона, под стручном грешком у смислу тог закона подразумева се несавесно лечење, односно занемаривање професионалних дужности у пружању здравствене заштите, односно непридржавање или непознавање утврђених правила и професионалних вештина у пружању здравствене заштите, које доводе до нарушавања, погоршања, повреде, губитка или оштећења здравља или делова тела пацијента.

У суштини, основно значење појма стручне (лекарске) грешке чини поступање лекара противно правилима властите струке. Реч је о пренебрегавању правила која

чине медицински стандард (добра лекарска пракса), која одређују сами припадници лекарског занимања својим професионалним радом. Тако је одредбом члана 67. став 1. Закона о здравственој заштити прописано да су здравствене установе и приватна пракса дужне да у спровођењу здравствене заштите примењују научно доказане, проверене и безбедне здравствене технологије у превенцији, дијагностици, лечењу и рехабилитацији.

Одговорност због лекарске грешке заснива се на кривици, у складу са чланом 154. став 1. и чланом 158. Закона о облигационим односима.

У конкретном случају, у лечењу тужиоца спроведеном код тужене болнице учињени су одређени пропусти. Тужилац није примљен на болничко лечење 21.12.2012. године када се, после претходне хоспитализације због инфективне моноклеозе, обратио лекару Инфектолошког одељења тужене са упутом за болничко лечење због повишене температуре, гушобоље и болова у желуцу, са лабораторијским анализама које су јасно указивале на постојање запаљенског процеса у организму. Током поновног болничког лечења лекари тужене који су обављали ултразвучни и СТ преглед трбуха нису адекватно приказали стање на јетри (нису приказали величину уочених промена) и нису дали адекватну диференцијално-дијагностичку процену, иако су уочене промене побудиле сумњу на могућност вишеструког апсцеса јетре. То је и потврђено 27.12.2012. године без додатних дијагностичких процедура, само пажљивијим тумачењем клиничких, лабораторијских ЕНО и СТ налаза. По мишљењу вештака, сумња на апсцес јетре поставља се одмах након налаза на ултразвуку. Дефинитивна и диференцијална дијагноза апсцедуралног тумора јетре или неког другог апсцедуралног стања у односу на класичан апсцес јетре поставља се на основу прецизнијег прегледа, што може потрајати неколико дана, али се у међувремену свако такво стање третира по принципима лечења апсцеса. Током поновног лечења, одмах након пријема пацијента није спроведена довољно енергична конзервативна антибиотска терапија високог фебрилног стања, примењена интравенозним путем и у већим дозама антибиотика против тзв. анаеробне бактријске флоре, којим би тако стање било излечено уколико се радило о апсцесима мањим од 30мм у пречнику, нити је такво лечење било адекватно праћено потребним лабораторијским анализама. Неблаговремено утврђивање апсцеса јетре, услед чега је величина апсцеса превазишла могућност конзервативног лечења и изазвала развој дифузног гнојног запаљења трбушне марамице са формирањем гнојне колекције у трбушној дупљи, витално је угрозила тужиоца и отворила потребу хируршког лечења на које је тужилац упућен након непотребног одлагања.

Следствено изложеном, уочени пропусти - неоправдано одлагање пријема тужиоца на болничко лечење 21.12.2012. године, недостаци у дијагностичкој процедури и примењеној терапији, као и неблагоприятно постављање дијагнозе апсцеса јетре, по оцени овог суда представљају стручну грешку у смислу означених одредби Закона о здравственој заштити која се може приписати у кривицу лекара тужене болнице. Зато тужена неосновано у ревизији указује на погрешну примену материјалног права, понављањем навода истицаних током поступка у виду примедби на налаз и мишљење вештака медицинске струке о којима су се вештаци више пута детаљно изјашњавали а тужена након тога није предлагала ново вештачење које би било поверено другим вештацима.

Означени пропусти у лечењу тужиоца изазвали су трпљење душевних болова због умањења опште животне активности и наружености, физичких болова и страха - нематеријалну штету предвиђену чланом 200. став 1. Закона о облигационим односима, као и губитак зараде због неспособности за рад - материјалну штету предвиђену чланом 193. став 2. и чланом 195. тог закона. Интензитет и дужина трајања душевних и физичких болова, односно страха оправдава досуђивање правичне новчане накнаде као сатисфакције за њихово трпљење. Висина накнаде за душевне болове због умањења опште животне активности и наружености одређена је правилном применом члана 200. Закона о облигационим односима, уз вођење рачуна о свим штетним последицама које су пропусти у лечењу оставили на животну активност и изглед тужиоца. Међутим, износи накнаде нематеријалне штете за физичке болове и страх досуђени су погрешном применом члана 200. став 2. Закона о облигационим односима, без вођења рачуна о циљу накнаде и забрани да се истом погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. По налажењу овог суда, правична новчана накнада за физичке болове износи 500.000,00 динара а за страх 400.000,00 динара, и овим износима ће тужиоцу бити пружено задовољење за штету изазвану трпљењем физичких болова и страха.

Правилном применом материјалног права одлучено је и о накнади материјалне штете - изгубљене зараде, настале до закључења главне расправе. Ова обавеза тужене постоји на основу члана 195. Закона о облигационим односима, а њена висина је, имајући у виду да је тужилац обављао самосталну делатност, одређена према подацима пореске управе за предузетнике које обављају исте послове као и тужилац.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. и члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у првом и другом ставу изреке.

Основано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права приликом одлучивања о будућој материјалној штети - ренти, која је тужиоцу досуђена у једном, капитализираном износу.

Штета због губитка зараде услед трајне неспособности је будућа штета. Зато се она, по правилу, надокнађује периодично у виду месечне ренте која се исплаћује унапред (члан 188. став 2. Закона о облигационим односима). Изузетно, ова накнада може се исплатити одједном и то ако одговорно лице није дало осигурање које је суд, на предлог оштећеног, одредио (члан 188. став 4. Закона о облигационим односима) и ако постоје други озбиљни разлози да се уместо појединачних исплата одреди исплата у једном износу (члан 188. став 5. Закона о облигационим односима).

У овом случају, нижестепени судови су одлуку о исплати ренте у једном износу донели применом члана 188. став 5. Закона о облигационим односима, сматрајући да за такву исплату постоје озбиљни разлози. По становишту првостепеног суда, које прихвата и другостепени суд, озбиљни разлози огледају се у чињеници да је тужилац млађа особа и да је његова радна способност знатно умањена, тако да би новчаним средствима исплаћеним једнократно могао покренути неки лакши посао који би допринео његовом економском осамостаљивању и збрињавању породице, али и у чињеници да су током поступка код тужене наступиле статусне промене.

По становишту Врховног касационог суда, изнети разлози за досуђивање капитализоване ренте нису прихватљиви са становишта одредбе члана 188. став 5.

Закона о облигационим односима. Статусне промене тужене нису озбиљан разлог и не доводе у питање испуњење обавезе на исплату ренте у месечним износима. Породичне прилике тужиоца нису посебно испитиване, а тужилац је делатност обављао нерегистровано, док се другом делатношћу за које се стручно оспособио никада није бавио.

С тога су пресуде нижестепених судова морале бити укинуте у делу којим је одлучено о исплати ренте у једнократном износу, и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење ради употпуњавања чињеничног стања битног за примену члана 188. став 4. и 5. Закона о облигационим односима и оцену постојања озбиљних разлога за изузетак од правила за исплату ренте предвиђеног ставом другим наведеног члана.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

Сходно изложеног, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у трећем ставу изреке.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић